

יום	יום להודש	יום משה"ל	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	משנה ברורה	ליקוטי עצות	שולחן ערוך
שבת	ו'	לו.	ט	ט	חורה	רצא-רצב	יד, טו,
א	ז'	לו:	י	י	לפ:	רצג-רצד	טז, יז,
ב	ח'	לו.	יא	יא	מ.	רצה-רצו	א, ב,
ג	ט'	לו:	יב	יב	מ:	רצה-רהצ	ג, ד,
ד	י'	לה.	יג	יג	מא.	רצט-ש	ה, ו,
ה	יא'	לה:	יד	יד	מא:	שא-שב	ז, ח,
ו	י"ב	לפ.	טו	טו	חורה	שג-שד	ט, א,

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

380 | פרשת דברים | ו' אב תשפ"ד

דבר המערכת

"על חרנן בית המקדש כי הורס וכי הודש, אָסַפְדּ בְּכָל שָׁנָה מִסְפַּד חֲדָשׁ" - זה הזמן לבכות מספד חדש על כל החורבנות וההסתרות שמתחדשות בכל שנה ושנה. אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו, וככל שה'עקבתא דמשיחא' מתעצמת כך גוברת ההסתרה האיומה.

רבינו הקדוש גילה (לקר"מ ח"ב טז), שהעלמת קדושת הצדיק מביאה להתגברות פרסומם של כוחות הטומאה של החיצונים ה'ראש דסטרא אחרא', 'ואזי אין בית, ומתגלגלים בחוצות חו', ועל זה נאמר **תשתכנה אבני קודש בראש כל חוצות**". או לנו על מה שעלתה בימינו, מי יתן ראשנו מים לבכות על חללי בת עמנו, חללי צרת הגיוס המתחוללת במלוא עוזה לנגד עינינו בימים אלו, צרות האקדמיה, חללי הכלים הטמאים והפרנסות הטמאות, חללי החינוך הקלוקל, ושאר גזירות רעות שנתעצמו בימינו על הדת בארץ הקודש ובעולם כולו. עלינו לבכות ולזעוק ולצפות לישועת ה' בימים אלו, כי עתה הזמן להמשיך את הגאולה על ידי ההשתוקקות והבכיה.

רבי נתן זועק במר לבו: "ותרחם עלינו ותלמדנו איך לאונן ולקונן על חורבן בית המקדש בכל עת, ובפרט בתשעה באב לומר 'איכה' וקיונות בלב נשבר ונדכה באמת לאמתו, ונשפוך לבנו כמים נוכח פני ה', נבטוש ראשינו בכתלי ביתינו על עוצם ריבוי צרותינו בכלל ובפרט, אשר זה כמה שנים אשר חרבה עירנו ושםם בית מקדשו ונוטל כבוד מבית חייו, ובכל יום צרתו מרובה מחבירו, ובפרט עתה אשר יצאו גזרות קשות ומשונות על ישראל אשר אי אפשר לסבלם, וחיינו תלויים מנגד מפחד לבבנו משאר הגזרות קשות הנשמעין שרוצים לגזור חס ושלום רחמנא ליצלן, אוי מה היה לנו" (ליקוטי תפילות ח"א קמב).

משיח נולד בתשעה באב, לפי שהמתגבר בעת החושך ומבקש 'איכה-איכה', זוכה שהירידה תתהפך לתכלית העליה, בפלאי פלאות. וזה יחמנו.

העורכים

הוֹשִׁעַנָּא סְפִית שְׁלָם

רבי נתן מבאר (בליקוטי הלכות, ברכות הראיה ד, א) שגם ב'מקום' השריש השם יתברך כח להמשכת שלום, הלא היא הקדושה הנמשכת מירושלים בית המקדש וקודש הקדשים. שכן, "ירושלים נקראת על שם יראה שלום כמו שאמרו חז"ל, וכמו שכתוב ומלכי צדק מלך שלם היא ירושלים וכן הבית המקדש נקרא סוכת שלום". מקדושת ירושלים ובית המקדש נמשך כח השלום שהגוף לא יתנגד לנפש ולא ילחום כנגדו אלא יקבל מרותו. אך שורש השפעת והמשכת קדושת קודש הקדשים היתה ע"י כניסתו של הכהן הגדול ביום הכפורים לשם. הוא המשיך משם את כח השלום של הכנעת הלבבות לתשובה שלימה והמתקת כל הדינים גם בגשמיות, ולכן, הכניסה לשם היתה יכולה להיות דוקא ביום צום הכפורים, כאשר הלב נכנע והרצונות מתדבקים לרצון הבורא, "ומשם נמשך קדושת כל התעניתים, שיהיה כח על ידי התעניתים להכניע כל הרצונות לה' יתברך כדי לזכות לשלום" (שם).

זהו גם מהותו של צום תשעה באב שהוא 'תענית חמור בכל החמשה יעניינים ומפסיק מבעוד יום כמו יום הכיפורים ממש'. בתשעה באב אנו מתענים ואבלים על חורבן בית המקדש, אנחנו מתגעגעים וכואבים על שאבד מאתנו כח זה של קודש הקדשים ששם נכנס הכהן הגדול ביום הכיפורים ביום התענית לכפר על ישראל ולהמשיך את כח השלום ע"י קישור וביטול כל הרצונות לה' יתברך, ו"על ידי האבלות והתענית על חורבן בית המקדש, מתקנים וממשיכים קדושת הבית המקדש, בבחינת כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (שם), בכח האבלות נמשך עלינו קדושת קודש הקדשים ויום הכיפורים ששם שורש השלום לבטל כל הרצונות לה' יתברך.

ורבי נתן ממשיך: "ועל כן תשעה באב הוא תענית בכל החומרות כמו יום הכיפורים, כי עיקר תענית תשעה באב הוא כדי לזכות להמשיך קדושת יום הכיפורים, דהיינו לתקן פגם חורבן בית המקדש, שעיקר קדושתו הוא יום הכיפורים שהוא יום צום הקדוש שנכנס בו הכהן הגדול לפני ולפנים שמשם עיקר קדושת בית המקדש שעל המשך בעמוד ד'

החום מעיק, הגוף תשוש, הרוח נכאה, הנפש שחוחה, הוא לא רוצה כלום. בשבתו על הארץ בתשעה באב עולים בו הרהורים נוגים, 'מה התועלת מכל זה, מה מרוויחים מההשפלה הזאת ומן ה'תשב אנוש עד דכא' שאנו עושים כאן, לאן זה אמור להוביל אותנו?!

רבים רבים מכירים את הכאב הנוגע עד הנפש, כאשר יודעים את הכל; חומרת האיסורים ומעלת המצוות עומדים לנגד העיניים, הכל ברור ונהיר, אבל למעשה, אוי למעשה, כאן מתחוללת מלחמה של ממש בין הגוף והנפש, הנפש רוצה משתוקקת ובוכה מגודל כאבה ורצונה לעשות רצון קונה, והגוף הנגוף עומד בעזות מצח ונלחם בעוז למשוך לצד השני. מה עושים כדי לעצור את המלחמה הזאת?

רבינו הקדוש מגלה לנו את הסוד: "דע שכנגד כל מיני מחלוקת - הן בגשמיות הן ברוחניות, שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת השם, כי הכל בכלל מחלוקת, שעומדים וחולקים עליו ורוצים לבטל דעתו ורצונו מה שרוצה לעשות - וכדי לבטל המחלוקת מאיזה בחינה שתהיה ולעשות שלום, על זה צריך תענית" (ליקו"מ, ח"א קע"ט).

בהמשך דבריו הוא מבאר זאת עפ"י דברי חז"ל (אבות פ"ב): 'בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך'. מי שרוצה לבטל את המחלוקת שבלבו או מחלוקת שכנגדו, צריך הוא שיבטל את רצון עצמו לה'. וזה כוחו של תענית, שמכניע את הלב ואת הרצונות העצמיים ומדבקים את רצון הלב לקב"ה [וכפי שמבואר בזהר הקדוש (פ' אחרי סח) לגבי צום יום הכפורים] וכיון "שעל ידי התענית נכנע ונחלש הלב ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון השם, על כן על ידי זה נתבטל המחלוקת שהוא רצונות אחרים שלא כרצונו". זהו סוד השלום שבין הגוף והנפש. כדי שהגוף ישלים ויכניע עצמו לנפש צריך להשתדל לבטל רצון עצמו, שזה נעשה ביום תענית, בו כופים על הרצונות העצמיים שיתבטלו מול רצון ה'.

ואם כך בכל תענית, בתשעה באב בו אנו מתענים על חורבן בית המקדש וירושלים על אחת כמה וכמה.

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

רַבְּנוּ אָמַר שֶׁהַחֲלוּק בֵּינוּ לְבֵין הַמְּשִׁיחַ, שְׁגָם מְשִׁיחַ יִתֵּן לְעֵתִיד אוֹתוֹן הַעֲצוֹת, רַק שְׁאֵלָיו יִשְׁמְעוּ וְיִצְטִיחוּ וְכוּ'. נִמְצָא שְׁאֵף כִּיּוֹם מִי שִׁיְצִיחַ לְרַבְּנוּ לְנִכּוֹן וְיִקְצֵם עֲצוֹתָיו כְּרָאוּי, הָרִי שֶׁהוּא נִמְצָא כְּבַעֲדָנוּ שֶׁל מְשִׁיחַ וְמֵאִיר בּוֹ אוֹרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וְאֵף שֶׁנִּמְצָא בְּכָל־לַיִל הַגְּלוּת הַמֵּר וְהַנְּמָהֵר הַזֶּה.

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 6:53 - ניץ החמה 5:58 - מוזיק"ש 8:29
צאת השבת 8:06 - צאה"ש לר"ת 8:44

לא לפחד!

ואת יהושוע צוית בעת ההוא לאמר עיניך הראת את כל אשר עשה ה' אלקיכם לשני המלכים האלה כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עבר שמה: לא תיראום כי ה' אלקיכם הוא הנלחם לכם

סיחון ועוג נמשכים משני המלאכים שקטרגו על בריאת האדם. כי "סיחון ועוג הם מבני הנפילים שהם עז"א ועזא"ל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, שהם המלאכים שקטרגו על בריאת האדם ואמרו 'מה אנש כי תזכרנו'. והפילים ה' יתברך ונכשלו בזה העולם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל. ועדיין נמשך מהם קטרוגים ונסיונות על בני אדם, כי מהם נמשך רוב ההרהורים, וגם מהם נמשך חלישות הדעת של המרגלים עד שהכניסו במחשבותיהם להוציא דיבה על ארץ ישראל, כמו שכתוב 'וגם בני ענקים ראינו שם', שעל ידי זה נמשך חורבן בית המקדש" (ליקוטי הלכות, נטילת ידיים לסעודה ו, פד).

ועל זה אמר משה ליהושע: "עיניך הרואות את כל אשר עשה ה' אלקיכם לשני המלכים האלה, כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה. לא תיראום, כי ה' אלקיכם הוא הנלחם לכם".

"זה מרמז על עיקר המלחמה הגדולה והכבידה שהיא עיקר מלחמת כל אדם, שהוא מלחמת היצר בזה העולם, שהעקר שלא יירא ולא יתפחד כלל, כי ה' אתנו, כי מלוא כל הארץ כבודו. כמו שאמר אדמו"ר ז"ל 'השם יתברך עמך ואצלך' וכו', אל תירא. וכמו שמבואר (בליקוטי תניינא סימן מה) שהאדם צריך לעבור בזה העולם על גשר צר והעיקר שלא יתפחד.

זה 'לא תיראום כי ה' אלקיכם הוא הנלחם לכם', ואזהרה זאת הזהיר ביותר את יהושע כמו שכתוב 'את יהושוע צוית'. כי יהושע הוא בחינת התלמיד, שהשגתו בחינת 'מלוא כל הארץ כבודו', בחינת 'קומון הקיצו ורגנו שוכני עפר' שהוא ראשי תיבות יהושע, שעיקר השגתו הוא בחינת התחזקות, שיחזק את עצמו ואת כל ישראל בכוחו של משה רבינו שלא יתיאשו ולא יפלו משום דבר, ובכל מה שיעבור עליהם יהיו חזקים בכוחו של משה רבם, כי ה' איתם עדיין ולא יתיראו כי ה' איתם, כי מלוא כל הארץ כבודו.

כי הצדיק בחינת משה יכול להשפיל את המלאכים המקטרגים, שמהם נמשכו ונשתלשלו קליפות סיחון ועוג, כי מראה להם שאינם יודעים עדיין בידיעתו יתברך כלל, ולעורר ולהקיץ כל השוכני עפר שהם הדרי מטה שלא יתיראו כי עדיין ה' איתם כי מלוא כל הארץ כבודו. שזהו בחינת אזהרת משה את יהושע 'עיניך הרואות את כל אשר עשה ה' אלקיכם לשני המלכים האלה', שהם סיחון ועוג, שכוחם היה מקטרוג המלאכים. 'כן יעשה ה' לכל הממלכות', כי מאחר שכבר הרג שני המלכים האלה בזה רואין כי יש כח לבטל קטרוג המלאכים, מאחר שהרג שני המלכים האלה סיחון ועוג שנמשכו מהם, על כן בוודאי תהיה בטוח וחזק כי כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה, ובוודאי תירשו ארץ ישראל ששם עיקר התגלות זה הדעת של משה, שהוא בחינת עליונים למטה ותחתונים למעלה, על כן בודאי לא תיראום" (שם).

שאלה:

בימים אלו של 'בין המצרים' למדתי תורה ס"ז בליקוטי מוהר"ן תניינא, ושם מבואר שה"מאורי אש" ששרפו את בית המקדש, ושורפים את מוחנו וארבעת יסודותינו, הם בחינה אחת עם ה"מפורסמים של שקר". ורציתי לדעת האם אנו מוצאים כבר בדברי חז"ל שהמפורסמים של שקר הם סיבת החורבן?

תשובה:

לא רק בדברי חז"ל, אלא הדברים מפורשים וברורים בדברי הנביא ירמיה, אשר מגולל את כל אשמת הגלות והחורבן על הנביאים ומנהיגים של שקר. ויותר ממה שנשבר לבו על צרותיהם של ישראל, נשבר לבו בקרבו על אותם נביאי שקר שגרמו כל זאת.

וכדבריו: "לנבאים נשבר לבי בקרבי, רחפו כל עצמותי, הייתי כאיש שכוור וקנבר עברו יין" (ירמיהו כג, ט). ופירש המצודות: "בעבור נביאי השקר נשבר לבי בקרבי, וכל עצמותי נעים ונדים, ואני מבולבל בצער כאיש שיכור וכגבר אשר היין עבר עליו להתחזק ממנו ולבלבל מוחו".

שכן, הם הם עיקר סיבת החורבן והגלות הארוכה. "כי לולי הם שהם אומרים שהם נביאים ודבר ה' איתם, היו ישראל שבים בתשובה בתוכחות נביאי האמת. אבל הם מטעים אותם ואומרים להם עשו איש כתאות לבו כי דבר ה' לנו שלא תבוא עליכם רעה" (רד"ק, שם).

"ואם זה הצדיק האמת שבכל דור היה נתגלה בעולם, וכל העולם היו מקורבים אליו באמת, היה העולם כבר מתוקן! כי זה הצדיק יש לו כח לתקן כל העולם, אם לא היו מעלימין ומסתירין אותו" (ליקוטי הלכות, שבת ה, ט).

גם בספר יחזקאל אנו מוצאים נבואה שלימה על 'נביאי השקר': "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר: בֵּן אָדָם הִנְבֵּא אֶל נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּבִיאִים, וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרַעִים, כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה', הוֹי עַל הַיָּעִלִים הַנְּבִיאִים הַנְּבִילִים אֲשֶׁר הִלְכִים אַחֲרֵי רֹחַם וּלְבַלְתֵּי רָאָה. כִּשְׂעִילִים בְּחַרְבוֹת נְבִיאֵיךָ יִשְׂרָאֵל הֵיוּ. לֹא עֲלִיתֶם בְּפִרְצוֹת וּתְגַדְּרוּ גֵדֵר עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל לְעַמְדַת בְּמִלְחָמָה בַּיּוֹם הַזֶּה" (יחזקאל יג, א-ה).

את נביאי השקר הוא מדמה לשועלים הנכסים מבעד לפרצות, כשבהמשך הוא מדמה אותם לבוני קיר רעוע וטחים אותו ב"טיח תפל", שייראה כלפי חוץ כנאה וחזק... "ענן וביען הטעון את עמי לאמר שלום ואין שלום והוא בנה חיצו ונהם טחים אתו תפל" (שם, פ).

לא לחינם הוא ממשיל אותם במשלים אלו, שכן, תחת אשר יעסקו אותם נביאים ומנהיגים בתפקידים האמיתיים של הצדיקים - לתקן את פרצות מחיצות המוחין ולגדור גדר - הרי הם עושים את ההיפך הגמור.

וכפי שכותב מוהרנ"ת:

"הצדיקים ששמרו היטב מחיצות מוחם הקדוש, וזוכין להמשיך תיקון המוחין לכל ישראל, שהם בחינת תיקון המחיצות פרוסות, על כן הם נקראים 'אודרי גדר ועומדים בפרץ', כי זה עיקר התיקון - לתקן פרצות מחיצות המוחין ולגדור גדר לשמור גרדי ומחיצות המוחין של ישראל מעתה שלא יפגמו עוד ... ולהיפך, על ידי

"לנבאים נשבר לבי בקרבי"

מפורסמים של שקר, שהם בחינת נביאי השקר, על ידם נתקלקל המדמה ונתקלקל האמונה ונתקלקל חס ושלום כל הבחינות הנ"ל, ואז ממילא מתקלקל מחיצות המוחין. וזה שהוכיח יחזקאל את נביאי השקר 'הוי על הנביאים הנבלים וכו', כשועלים בחרבות נביאיך ישראל היו, לא עליתם בפרצות ותגדרו גדר על בית ישראל. כי על ידי הנביאי שקר, בחינת מנהיגים של שקר, נתקלקל בחינת הגדרים והמחיצות שהם מחיצות המוחין, שמשם כל הפגמים!" (ליקוטי הלכות, שותפים בקרקע ד, ד. עיי"ש עוד באריכות).

לא רק על 'נביאי השקר' מתנבא יחזקאל, אלא אף על ה'רועים' והמנהיגים:

"וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר: בֵּן אָדָם הִנְבֵּא עַל רֹעֵי יִשְׂרָאֵל, הִנְבֵּא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרַעִים, כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' הוֹי רַעֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵיוּ רַעִים אוֹתָם" (יחזקאל לה, א-ג). ובהמשך הוא מבכה את בני ישראל שאין להם רועה כלל, שכן, הם אלו שגורמים לצאן קדשים, בני ישראל, לטעות ולתעות, ולהיטרף על ידי חית השדה... "וְתַפְּצִינָה מַבְלֵי רֹעֵה, וְתַהַיְיְנָה לְאֶכְלָה לְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה" (שם, ה-ו).

שכן, על אף שיש להם 'מנהיגים' רבים, אין להם 'רועה'... וכפי שכותב המלבי"ם על הפסוק 'ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה':

"כי גם הצאן שאין להם רועה, יש להם 'מנהיג', והוא התיש ההולך בראש העדר וכולם הולכים אחריו, רק זה אין קרוי מנהיג, אחר שהוא סכל כמוהם ודומה להם, וצריך 'רועה' שיש לו שכל וידוע איך להנהיגם על נאות דשא ועל מי מנוחות. כן אין די בשיהיה מנהיג דומה להם, רק צריך 'איש אשר רוח אלקים בו' שהוא נפרד ממינם בערך הרועה המשכיל נגד הצאן" (מלבי"ם, במדבר כז, ז).

זה מה שחסר לנו; 'מנהיגים' ישנם למכביר, אך עדיין אנו "תאביים ומשתוקקים ומצפים ומחכים" למצוא את ה'רועה'...

"ואתה ה' אלקים אמת, בוחן לבות וכליות, ואתה יודע צפון לבבנו ועוצם תשוקתנו ותשוקת כל עמך בית ישראל, אשר נכספה וגם כלתה נפשם למצוא מזור ותרופה למכתם. כל איש אשר יודע את נגעי לבבו, כולם כאחד תאביים ומשתוקקים ומצפים ומחכים להתקרב לצדיק האמת, למען ישיב אותם מעוונותיהם ויתקן פשעיהם ויורה לנו את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

ועתה ה' אלקינו, איה חסדיך הראשונים, אשר מעולם היו בכל דור ודור צדיקי אמת, רועי ישראל, אשר נשאו אותם בחיקם כאשר ישא האומן את היונק, עד אשר הורו אותם דרכי ה' וקרבו אותם אליך. ועתה למה זנחת אותנו, והכית אותנו מכה אשר לא כתובה בתורה - זו מיתת הצדיקים אשר היא קשה מחורבן בית המקדש, ולמה תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, ואנו יתמי דיתמי, עוללים לא ראו אור, מלוכלכים בכל מיני טטותים, מלאים חטא ועוון ופשע. מה נעשה ומה נפעל, ולהיכן נלך ונשוטט לבקש תרופה ותחבולה ועצה לצאת מכסילות דעתנו ורוע לבבנו וכיעור מעשינו" (ליקוטי תפילות, ד).

ה' יזכנו להתאבל מעומק לבנו על העלמת הצדיק האמת, הרועה האמיתי, עד אשר ישוב ויתגלה וינחמנו.

פנינים מאירים וחיזושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכבע"ר שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת דברים - חזון

כל אחד שקול כנגד אלף איש

ה"א אבותיכם יסף עליכם ככם אלף פעמים וכו' (דברים א, יא). בדור של מקבלי התורה היה כל אחד שקול כנגד אלף איש בדור אחר.

באר משה דברים יב עמוד יד

חזון ישעיהו - ההכרל בין נבואה לחזון

ידיעתו של הבורא יתברך מה שיהיה, אינה מכרחת שכך אכן יהיה, לפיכך זה לא מבטל את הבחירה (שכידוע ענין זה הוא משאלת הידיעה

והבחינה), אולם דיבורו יתברך דהיינו שהעניין הגיע לכלל דיבור, זהו מכריח שיתקיים. זהו גם ההבדל בין דרגת נבואה לדרגת חזון - 'חזון ישעיהו', שראיה הוא עניין ידיעה, שלא מוכרח שיתקיים. אולם שגבה ממנו מדרגת הנבואה שהוא מלשון ניב שפתיים שהנביא שמע את הנבואה בדיבור ולכן בוודאי יתקיים. בני יששכר מאמרי השבתות מאמר ו' נר שבת אות ח'

מכירת ספרי קודש של ביהמ"ד

שמירת התורה בט' באב

מדברי פורענות, שהרי זהו חלק ממצות היום להתאבל על החורבנות והפורעניות שמצאתנו במשך הדורות ולהצדיק את הדין עלינו. אמנם מצד שני, לכל השיטות, אף שאין חיוב ללמוד בדברים המותרים, מכל מקום כח השמירה של התורה הוא רק על ידי לימוד בדברים המותרים. ובתקופה זו שהיא עת התגרות באומות שאנו צריכים שמירה יתירה מבחוץ, יש להרבות בלימוד התורה משום שמירה. וכפי שכתב הכלי יקר (בראשית כז מא) על הפסוק "יקרבו ימי אבל אבי" שעשיו רצה לנקום ביעקב בימי אבילות אביו לפי שאבל אסור לעסוק בתורה ואז לא יהיה לו דבר המגין עליו. ולכן עדיף לשמוע שיעורים המתובלים בפסוקים ובמאמרי חז"ל, אבל כשעוסקים סתם בספרי היסטוריה וסיפורי שואה אין על זה הזכות של שמירה מלימוד התורה.

אכן גם מי שקשה לו ללמוד עקב חולשת הצום, נראה שעדיין יש לו את זכות השמירה של התורה כמובא בגמרא מנחות (טז): "פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה" ופירש רש"י: "כגון שמבטל תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה, זהו יסודה, כלומר מקבל שכר כאילו יושב ומייסדה ועוסק בה". ויש להתאים לזה ממה שכתב באמרי פנחס (ט' באב אות טפ) שבמקום שהשי"ת שורה שם כל המלאכים והעולמות והממונים, וכשאדם במקום הזה שהשי"ת שורה שם הוא נשמר בשמירה מעולה, ולכן בתשעה באב כשיושבים על הארץ, כיון שהשי"ת שורה גם כן בבחינה זו הוא נשמר על ידו.

כידוע בתשעה באב אסור ללמוד תורה, מפני שלימוד התורה גורם שמחה, ונפסק בשולחן ערוך (סי' תקנ"ד ס"א) שאפילו בהרהור אסור ללמוד שגם זה גורם שמחה, ורק בדברים הרעים המשבר את לב האדם מותר.

הכף החיים (שם סי' ק"י) מביא שאין חיוב ללמוד כלל בתשעה באב, ומי שאינו רוצה ללמוד בדברים המותרים רשאי. וכן הוכיח הגרש"א ז"ל (מנחת שלמה ח"ב סי' טז) מדברי הריטב"א (מו"ק טו. ד"ה ואי קשיא) וכן מבואר בשבלי הלקט (סי' רסט). והטעם, שמצות תלמוד תורה שייכת רק במצב של שמחה, וכשאין שמחה אין מצוה, כלשון רבינו אברהם מן ההר על מסכת נדרים (מח): "מצות לימוד הוא ענין ציור הלב וידיעת האמת, ועיקר הציוריו הוא כדי לצייר האמת ולהתענג ולהינות במדע לשמח לבבו ושכלו, כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב. ומשום כך אבל אסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, מפני שהם משמחים לבו על כרחו".

מאידך, **השדי חמד** (מערך ו כלל טו ד"ה והנה) חולק וכותב שגם בתשעה באב אין אדם פטור ממצות תלמוד תורה וחייב ללמוד בכל רגע שיוכל בדברים המותרים כדי לקיים מצות 'הוגית'. וכן מבואר בשו"ת חכם צבי (סי' ק) ובשו"ת דברי יציב (סי' רמ) שאין האיסור דרבנן של תשעה באב יכול לעקור מצוה דאורייתא.

ונראה שלכל השיטות מותר לקרוא ספרים על השואה ושאר היסטוריה

לשמור הספר עד דרוש אחיך אותו. וכן ספר שיש בו שם כתובת וטלפון חייב מן התורה לקיים מצות השבת אבידה, ואסור למכור ולהניח דמיו בצד.

ייאוש בעלים

היתר נוסף כתבו בשו"ת מנחת יצחק (שם) **שבט הלוי** (ח"ט סי' שח וחי"ט סי' רעה) ופתחי חושן (הל' אבדה פ"ד דין כא) שאם עבר זמן כביר ולא דרשוהו הבעלים בודאי כבר נתייאשו הבעלים ומותר הגבאי לקחת הספרים לעצמו ולמכרו. והוא על פי מה שנפסק בהלכות השבת אבדה (סי' רסב ס"ג) שלאחר שנתייאשו הבעלים אין חיוב השבת אבדה רק אם בא ליד המוצא קודם ייאוש בעוד שהיה עליו חיוב השבה, ומאחר שספרים שנשתיירו בבית המדרש לא היה בתחילה על הגבאי חיוב השבה שזה היה אבדה דרך הינוח במקום המשתמר, שהבעל אבדה בעצמו היה צריך לבוא ולחזור אחר אבדתו, ואילו המוצא לא היה צריך ליגע בה ולא לחזור אחר המאבד, לכן לאחר שנתייאש מותר הגבאי לקחתם לעצמו (סי' רס"ו). ובפרט לדעת הפוסקים (עי' מג"א סי' קנ"ג סק"ג וקצוה"ח סי' ה) שאין על חצר הקדש דין יד, שאין זה נחשב שנכנס לרשות הגבאי קודם ייאוש.

אבדה מדעת

בשו"ת שבט הלוי (שם וחי"ט סי' ריח) כתב סברא נוספת שכל מי שעזב ספרי לימוד בבית מדרש ויודע שכל הבאים שם ממשמשים בהם כל הזמן כולל לילדים קטנים, כיון שהניחו שם ימים ושנים הרי זה כעין אבדה מדעת, ובפרט אם ניכר על הספרים ההזנחה והייאוש שנעשים הפקר גמור.

פרסום מודעה

בשו"ת אגרות משה (ח"ו ח"ב סי' מ"ה) מנחת יצחק (שם) **אבן ישראל** (ח"ח סי' צז עיי"ש) **שבט הלוי** (שם) **פתחי חושן** (שם דין כב) כתבו שכדי לצאת מכל חשש ראוי ונוכח לתקן בכל מקום ציבורי, כמו בית מדרש, ישיבה, מקוה, וכדומה, שכל מי שנכנס למקום זה הוא על דעת שאם לא בא לבקש אבדתו עד זמן מסוים אין בעלי המקום אחראים על זה ויעשו בהם כרצונם. ויש לפרסם תקנה זו על שלט בולט התלוי על כותל הבנין, כי מן הסתם רוב האנשים רואים את השלט והאבדות היא מרוב האנשים. שבאופן זה כל מי שנכנס יודע שעלול גם הוא לשכוח חפציו ועל דעת כן הוא נכנס, שאם ישכח הוא מתייאש ומפקיר חפציו מעכשיו.

ובבית מדרשינו 'תפארת הנחל' תלוי ועומד תמיד שלט כזה, וממילא אין חשש על כל הספרים הפרטיים שנשכחו ויכולים הגבאים לקחתם ולמכרם.

למכור ספרים ישנים השייך לביהמ"ד

יש להסתפק אם מותר לכרוך ספרים עם הכסף שמקבלים עבור הספרים הישנים השייכים לבית המדרש, שהרי נפסק בשולחן ערוך הלכות בית הכנסת (סי' קנ"ג ס"ד) שאסור למכור שום תשמיש קדושה אלא אם כן קונים עם הכסף חפץ שהוא מקודש יותר, שמעלין בקודש ואין מורידים. ובמשנה ברורה (סי' ק"א) כתב שאפשר להקל לקנות ספרים

מכירה מוזלת מספרי הביהמ"ד

בבית מדרשינו 'תפארת הנחל' בבית שמש נתנדב סכום נכבד לחדש את אוצר הספרים שבבית המדרש עם ספרים חדשים מובחרים מאירות עיניים, והיות שנמצאים הרבה ספרים ישנים בבית המדרש ואין מקום להכיל את כולם, גם את החדשים וגם את הישנים, החליטו הגבאים לצאת במכירה מוזלת פומבית על כל הספרים הישנים ששימשו עד כה לתועלת הלומדים, וכספי המכירה ישמשו עבור כריכת הספרים החדשים ועבור קניית ארונות חדשות כפי הצורך. והמכירה היא הן על ספרים הישנים השייכים לבית המדרש, והן על הספרים פרטיים שנשכחו בבית המדרש.

שאלות שיש בהנ"ל

יש לדון בדבר זה משום ג' דברים: א. אם יש חיוב השבת אבידה על הספרים שנשכחו ונעזבו בבית המדרש, או שמותרים הגבאים לקחתם ולמכרם. ב. האם מותר להשתמש עם הכסף שמקבלים מן הקונים עבור כריכת ספרים, או שזה נקרא הורדה מקדושה, וצריכים לקנות עם כסף זה ספרים אחרים מובחרים. ג. האם מותר למכור את הספרים שנשרשם עליהם שם התורם ועילוי נשמת, ולפחות אם צריכים להנציח את שמם על הספרים החדשים, או שאין קפידיא בדבר.

ונבאר הדברים:

חיוב השבת אבדה

על ספרים שנשכחו בביהמ"ד

בשולחן ערוך חושן משפט (סימן שיט ושם בפ"ה) **בהלכות שכירות בתים** נפסק כי מי שהכניס חפצו לחצר חברו שלא מדעת בעל החצר, אסור לבעל החצר להשליך את החפצים לרחוב רק אם מודיע תחילה לבעל החפץ, ואם לא הודיעו והשליכו לרחוב נקרא מזיק וחייב לשלם לו. ולפי זה בנידון דידן שהספרים הפרטיים שנשכחו בבית המדרש הניחוחו הבעלים ברשות, אלא ששכחו לבוא לקחתם, ואין בעל הספרים יודע שגבאי מבית המדרש משליכם לרחוב, אין הגבאים רשאים להוציאם לרחוב, וכל שכן שאסור לקחתם ולמכרם.

היתר 'שם דמיהם ומניחם'

אכן יש להמציא היתר על פי מה שנפסק **בהלכות השבת אבדה** (ח"ו ח"ב סי' רס"ז ס"א) שהמוצא תפילין הואיל והוא דבר המצוי לקנות בכל שעה, ואין משתמשים בו רק למצוה, מותר המוצא לשער כמה שוה התפילין ולהניח בצד כסף כשיעור השווי שלו, ויכול לקחת את התפילין לעצמו וכשיבוא בעל האבידה יתן לו הכסף שיקנה לעצמו תפילין חדשים. ואם כן בזמנינו שמצוי לקנות ספרים חדשים בכל מקום, מותרים הגבאים לקחת את הספרים וירשמו בפנקס ערך הספרים כמה היא שוה, וכשיבוא בעל הספר יחזרו לו הדמים. וכך כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' קמז).

ובשו"ת משנת יוסף (ח"ז סי' לט) הוסיף שאמנם אם הבעלים כתב סימנים או הערות בגליוני הספר, אז בודאי בעל הספר רוצה דוקא ספר זה ואינו מסכים שימכרוהו, ובאופן זה צריכים

שהם יותר מהודרים ומובחרים. אמנם לכרוך ספרים אחרים יש לומר שאסור משום הורדה בקדושה (כמבואר ביו"ד סי' רצ"פ פ"ח סק"ד).

אמנם בהמשך מבואר **בשולחן ערוך** (סי' ט"ז) שבבית המדרש של כפרים מותרים ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר למכור תשמישי קדושה ולקנות בדמיהם גם צרכי חול, לפי שמתחילה התנדבו הקהל על דעתם בלבד, ויש רשות בידם לעשות כרצונם. ומאחר שרוב בתי מדרשות שלנו שהם לחבורות או שכונות מסוימות דינם כבית הכנסת של כפרים, אם הגבאים מפרסמים על המכירה הרי זה כ' טובי העיר במעמד אנשי העיר מותרים למכור ולהשתמש עם הכסף גם לצורך חולין, וכל שכן שמותר להשתמש עמהם עבור כריכת ספרים (עי' פס"ח את י"א שציון כן מדברי האחרונים).

ספרים עם הנצחה

עדיין יש להסתפק בספרים שכתוב עליהם שם התורם ועילוי נשמה, האם מותר למכרם ולהשתמש עם הכסף לצרכים אחרים, שהרי נפסק **בהלכות צדקה** (יו"ד סי' רנ"ג ס"ג) כי מי שהתנדב נר או מנורה לבית הכנסת ולא נשחק שם בעליו ממנו אין הציבור יכולים לשנותו לדבר הרשות, ואם משינס את החפץ לדבר מצוה אחרת צריכים לחקוק שם התורם על החפץ שקנו ממנו. ואם כן ספרים שהנציחו

עליהם שם התורם יתכן שנחשב כלא נשחק שם הבעלים ואסור למכרם בשביל כריכת ספרים. וכן מבואר בשו"ת **חכם סופר** (סי' רמד מובא בפ"ה שם סק"ט) שמי שהוריש ספריו לאחר מותו לבית הכנסת, חשוב כאילו לא נשחק שם הבעלים מהספרים.

ובתהלה לדוד (שם) כתב דלכמה ראשונים אם לא נשחק שם הבעלים אינו מועיל גם מכירת ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, ולפי זה גם בנדון דידן יש להחמיר. אמנם למעשה כתב **התהלה לדוד** שאם הספרים אינם נצרכים כלל לבית מדרש זה מותר למכרם, דמה ירויח הבעלים זה שמונחים בבית מדרש סגורים, אדרבה בזה שימכרו הספרים וישתמשו בדמיהם אלו להספקת ספרים אחרים יהיה יותר עילוי נשמה ויזכר שמו יותר. ומיהו לפי זה עדיין צריכים להנציח שם התורם ועילוי נשמתו באיזה מקום בבית מדרש (עי' שו"ת אג"מ או"ח ח"ג סי' כו).

אבל בשו"ת **משנת יוסף** (ח"ד סי' כו אות ב) כתב שהמנציח שמו על ספרים שמדשים אותם בכל תקופה, יודע שיחזק שמו רק למשך כמה שנים, וכשיקרעו וילכו לגניזה יבטל מהם שם מנדביהם וקרוביהם, ולכן כשמחליפים ספרים אין חיוב להנציח שם התורם על הספרים החדשים (ועי' שו"ת מהרי"א ז" ענין סי' דצ ע"ג ע"ג נשמת לבד אינו נחשב כלא נשחק שם הבעלים).

כל אחד בונה בית המקדש

יש לדעת שכל אדם במעשיו והתנהגותו בתורה ובתפילה ועבודת ה', בונה לא רק את בית המקדש הפרטי אלא גם את בית המקדש הכללי, כמבואר הרבה בספרים הקדושים.

והאדמו"ר הק' מסאטמאר זי"ע בהקדמה לספר ויואל משה (עמוד ט) מאריך בזה, ומביא סיפור נורא **מהרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע** בענין זה וז"ל: שם בהקדמת 'ויואל משה' בעמודים ט-י: "אפשר לומר על דרך שאמרו שבית המקדש של מעלה נבנה על ידי עבודת הצדיקים ומעשיהם הטובים, וכשיהיה נגמר בית המקדש של מעלה, יבא משיח צדקנו. אבל הרשעים במעשיהם גורמים חורבן למעלה והורסים מה שהצדיקים בנוים שמה במעשיהם הטובים. ופעם אחת אמר מרן הקדוש מצאנז בעל דברי חיים זלה"ה בשולחנו הטהור, שהבית המקדש של מעלה נגמר אלא שחסר עדיין הפרוכת. וענה הרה"ק **רבי יהושע מטאמאשוב זלה"ה**, שאנחנו מאמינים באמונה שלימה שרבינו הק' יוכל לעשות הפרוכת, ולא השיב אז הדברי חיים זלה"ה דבר. אלא פעם אחרת כשישב אל השולחן התחיל לומר: 'מהיכן אתם יודעים שלא עשיתי את הפרוכת, אלא שרשע גדול במעשיו קרע אותה' וכו' שומו שמים על זאת." עכ"ל.

וכן מביא שם מהספה"ק "זרע קודש" **להרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע** בפרשת כי תצא על הפסוק "כי תבנה בית ה' חדש וְעִשִׂיתָ מַעֲקֶה לַגִּגַּי" (דברים כב. ח), וז"ל: "ע"פ מה שפי' 'ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, ש'בִּנְיָה יְרוּשָׁלַם'" (תהלים קמז. ב) - ובמה בונה אותה **בְּיָמֵינוּ** - ע"י הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו ית' - הכל לפי מעשיו - בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת - כן בונה האדם ישראל שעובד את ה' בכל יום עד שיהיה נבנה הבית המקדש הנצחי בשלימות במהרה בימינו".

ומסיים שם הרה"ק מראפשיץ: "וכן שמעתי **מהרב הקדוש הרבי אלימלך מליזענסק זצ"ל**, שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות. ופעם אחת אמר שנפל בית טומאה אחד בצורה

המשך מעמוד א'

ידו מקשרים כל הרצונות לה' יתברך שזה בחינת שלום שהוא עיקר הקדושה".

את מה שהמשכנו עלינו בזמן הבית ע"י קדושת הצום של יום הכפורים אנו משלימים עתה ע"י הצום של תשעה באב. האבלות והגעגועים לקדושת בית המקדש מקום השלום, לצד הצום שהוא ההשפלה וההכנעה של הרצונות העצמיים - הם שמביאים עלינו את ביטול המחלוקת שבין הגוף לנפש, ואת השלום הנפלא שבו הגוף יכיר מקומו ויעמוד כעבד לשרת את הנפש ולא יתעמר בו להטותו מאורח חיים ח"ו.

בכל רגע של ביטול הרצון העצמי, כאשר הגוף ורצונותיו נשפלים ביום הזה בחמשה יעניינים, וכאשר מחייבים אותו לדבר דיבורי השתוקקות וכאב על העדר הבית הגדול והקדוש, אנו עוסקים

גדולה מאד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבניית החומה, אבל יש לי שומר טוב, כשהרב יעקב יצחק מלצנהוט (**הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע**) מתפלל תפילת שמונה עשרה מתפילת מנחה, מפיל כל מה שבונים. והבגתי דבריו הקדושים - שע"י תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים, לפי ערך זה מפיל הבית של טומאה, כי כשזה קם זה נופל, עכ"ל הק' (של הרה"ק מראפשיץ זי"ע). ובזה מובן האיר הרשעים עושים חורבנות בבית המקדש של מעלה, כי הוא 'זה לעומת זה' של כוחות הטומאה שלהם, וה' ירחם" עכ"ל (של ויואל משה).

וכל-שכן שמידה טובה מרובה, אם נתחזק בתורה ובתפילה ובאמונה זכה וברה, נזכה בודאי להיות בונים בית המקדש ולהכניע את הקליפות שמקורם מהגלות, כי כשזה קם זה נופל כנ"ל.

וחכימונו ז"ל (ר"ה ל. ויעוד) דרשו על הפסוק "צִיּוֹן הִיא דָרַשׁ אֵין לָהּ" (ירמיה ל. יז), מכלל דבעי דרישה. וזה מלבד מה שאמרו חז"ל (ירושלמי פ"א דיומא) "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו".

וכבר כתב **רבינו הקדוש בלקו"מ סי' ע"ט ד"ה** 'בטח בה' ועשה טוב' וכו', וז"ל: "הנה הכלל שצריך כל אחד לראות שמצידו לא יהיה עיכוב משיחא, דהיינו לעשות תשובה שלימה ולתקן מעשיו" וכו' עיין שם באורך.

וכל זה מלבד ממה שמובא שחובת האדם בעולמו לבנות את חלק בית המקדש הפרטי שלו, וכמו שדרשו על הפסוק (שמות כה ח) "וְשָׁכַנְתָּ בְּתוֹכָם" 'בתוך כל אחד ואחד' (מובא בשל"ה ובאלישיך ועוד), היינו שכל אחד צריך לחיות כל רגע בחייו עם כוונה זו, להמליך את הבורא ית"ש על עצמו, כי זה כל האדם, ובזה בונה קומתו ומקיים את התכלית שבשבילו ירדה נשמתו לזה העולם, להיות מרכבה לשכינה.

ר' חיים נתן צעמים מנעמרוב

ר' חיים נתן נזכר בעלים לתרופה בנוגע למעשה שהיה, שמוהרנ"ת ז"ל שלח על ידו אגרת לבנו ר' יצחק, ולא נזהר לשמרו כראוי, והמתנגדים פתחו המכתב כי רצו בזה לעשות ליצנות מדברי מוהרנ"ת. אמנם מוהרנ"ת ז"ל לא נפל בדעתו מזה, כמבואר בעלים לתרופה, וכדלהלן.

"אין לנו להתבייש בכרבינו כלל וכלל"

בר"ח כסליו תקצ"ו הוא שואל את בנו: **"אם קיבלת האגרת ששלחתי מפה אור ליום ג' תולדות העבר על ידי ר' חיים נתן צעמים** שנסע לאדעס דרך טולטשין ומסרתי בידו אגרת אליך" (עלים לתרופה סי' ר"ז).

ולאחר מכן ביום ד' יוצא הוא כותב לבנו: "כעת תדע שנודע לי ע"י ר' שמואל וויינבערג **האגרת ששלחתי לך על ידי ר' חיים נתן צעמים מנעמרוב** לא ידע זרים. כי ר' חיים נתן הנ"ל שחכ למסור לך האגרת ונזכר בנסעו מטולטשין, ושלח לך על ידי איזה איש וכבר נפתחה האגרת בבארטניק, ואיני יודע היכן הם ואם כי יש לי צער מזה. **אבל זאת נחמתי כי תהילה לא-ל אין לי במה להתבייש במה שכתבתי שם**, כי לא דיברתי שם ח"ו על שום אדם מישראל רק הזכרתי אתכם לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי בכל יום בכליות ובפרטיות וכו' ות"ל בזה אין לנו להתבייש כלל, אעפ"כ אם הייתי יודע שיבא לידי כך לא הייתי מוסר מכתבי לידי משולח, אך בדיעבד בוודאי הכל לטובה. ומי יודע דרכי ה' ונפלאותיו יתברך. **עתה תראה לכתוב לר' חיים נתן הנ"ל ותודיע לו מה שצער בזה**, ותבקשו שיכתוב לך למי מסר המכתב, אולי תוכל לחזור המכתב להשיגו, וה' הטוב יעשה" (סי' ר"ט).

"מאת ה' יצאה"

וביום ג' וישלח הוא כותב במכתבו: **"האגרת ששלחתי ע"י ר' חיים נתן**, כבר כתבתי לך שהיה לי ידיעה שנפתח בבארטניק, והידיעה היה על ידי ר' יעקב שטראמוואסקער שסיפר זאת לפני ר' שמואל וויינבערג, ולדעתי אתה יודע ומכיר את האיש ר' יעקב הנ"ל על כן תראה לזרז עצמך להתוודע עמו, אולי תוכל לפעול שיודיע לך היכן האגרת, ואם אפשר לחזור ולקבלם בודאי תשתדל בכל כוחך לקבלם ולהודיעני מזה. ואנו מאמינים בהשגחתו הפרטית ית', ובוודאי הכל לטובה, כי **הי לי יגיעה וטרחא גדולה קודם ששלחתי המכתבים הנ"ל**, אך בודאי הכל מאת ה' יצאה הפליא **עצה הגדיל תושיה"** (סי' ר"א).

ר' טוביה מטעפליק

ר' טוביה נזכר בעלים לתרופה, שכותב לבנו ר' יצחק בעת שנכנס לדור בביתו החדש וז"ל: "ו' ערב שב"ק פ' פנחס תקצ"ד. **וכבר ידעתי מקודם מר' טוביה מטעפליק** שנסכת לביתך נאוה קודש".

ר' יהושע מקראקא (כפר באוקריינא)

ר' יהושע מקראקא [כפר במדינת אוקריינא] היה מאנ"ש, מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל. הוא היה נגיד ובא לעזר מוהרנ"ת בהדפסת ספרי רביז"ל, כנזכר בעלים לתרופה, וז"ל:

"אשאלך: הנכון שבכיתך לא יהיה ספר החדש?!"

"י"ב כסלו תר"י. **שלום לידידי הנגיד מו"ה יהושע נ"י**, למען השם יתברך אל תשנה מדברינו שדברנו עמך והבטחת קצת ליתן לכל הפחות שלשה רובל-חדש על העסק בעד ספר, ובפחות מזה לא תקבל ספר. **ועתה אשאלך: הנכון שבכיתך לא יהיה ספר החדש?** ומובטחני שתקיים דברי, והשם יתברך יצליחך בזה ובבא לנצח, נתן הנ"ל" (סי' תמ"ג).

גם בכמה מכתבים בעלים לתרופה מזכיר מוהרנ"ת את אנ"ש בעיר קראקא, וכן בכמה מכתבים מסופר שהיה על שבת קודש בקראקא ודובר שם מתורת רבינו ז"ל (עיין מכתב רפ"ה). ונראה שכוונתו לר' יהושע ולעוד מאנ"ש [כגון ר' צבי מקראקא] אשר דרו בכפר הזה.

אחר הסתלקות מוהרנ"ת ז"ל, עלה ר' יהושע לארץ ישראל, ומזכר לטובה בנתיב צדיק (סי' קנ"ז-קנ"ח), וכן בנחלי אמונה במכתבי רבי נחמן מטולטשין זצ"ל (סי' ב) עיי"ש. גם בנו ר' יעקב מזכר כמה פעמים במכתבי 'נתיב צדיק' עיי"ש.